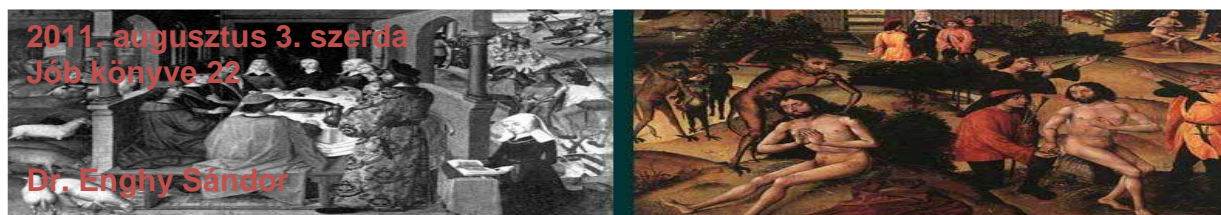

IGAZSÁG ÉS ÉLET

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára
Lectio continua – Bibliaolvasó kalauz alapján

2011. augusztus 3. szerda
Jób könyve 22

Dr. Engny Sándor

Elifáz harmadik beszéde: Jób megérdemelte büntetését

^{22,1}Megszólalt a témáni Elifáz, és ezt mondta: ^{22,2}Használhat-e az ember Istennek? Hiszen csak önmagának használ az okos. ^{22,3}Mi öröme telik a Mindenhatónak abban, hogy te igaz vagy? Van-e haszna abból, hogy te feddhetetlenül élsz? ^{22,4}Talán azért fenýt téged, mert féled őt, ezért száll perbe veled? ^{22,5}Bizony sok gonoszságod van, és bűneidnek se vége, se hossza! ^{22,6}Hiszen zálogot vettél atyádfiától ok nélkül, és meztelenre vetköztetted őket. ^{22,7}A szomjazónak nem adtál vizet inni, az éhezőtől megtagadtad a kenyeret. ^{22,8}A hatalmaskodóé az ország, a kiváltságosok laknak benne. ^{22,9}Az özvegyeket üres kézzel bocsátottad el, az árvák karjait összetörted. ^{22,10}Ezért vannak körülötted csapdák, és hirtelen rémület ijeszti téged. ^{22,11}Sötétség lep meg; nem látsz, vízáradat borít el. ^{22,12}Mennyei magasságban van az Isten! Nézd, milyen magasan ragyognak a csillagok! ^{22,13}És te azt kérdezted: Mit tud az Isten? Ítélezhet-e a sötét felhőn keresztül? ^{22,14}Sűrű felhők rejtik el őt, nem lát, és az ég peremén jár-ke. ^{22,15}Követed-e az ősidők ösvényét, amelyet álnok emberek tapostak, ^{22,16}akik időnap előtt ragadtattak el, és alapjukat elmosta az ár? ^{22,17}Azt mondták Istennek: Távozz tőlünk! Mit tehet értünk a Mindenható? ^{22,18}Ő mégis megtöltötte házukat javaival. A bűnös tanácsoktól távol tartom magam! ^{22,19}Ezt látva, örülnek az igazak, az ártatlan pedig így gúnyolja őket: ^{22,20}Bizony, kiirtották ellenségeinket, tűz emészti meg még maradékukat is!

Jóbnak meg kell térnie

^{22,21}Légy bizalommal Istenhez, békülj meg vele, mert ennek jó eredménye lesz. ^{22,22}Fogadd el szájából a tanítást, és szívleld meg mondásait! ^{22,23}Ha megtérsz a Mindenhatóhoz, felépülsz, és eltávolítod az álnokságot sátradból. ^{22,24}Porba dobod az aranyat, patak kövei közé az ófiri aranyat, ^{22,25}és akkor a Mindenható lesz az aranyad és válogatott ezüstöd. ^{22,26}Akkor majd a Mindenhatóban gyönyörködsz, és arcodat Istenhez emeled. ^{22,27}Ha könyörögsz hozzá, meghallgat, te pedig teljesíted fogadalmaidat. ^{22,28}Ha valamit elhatározol, meglesz, világosság ragyogja be utadat. ^{22,29}Ha megaláztak, mondd azt, hogy gőgös voltál, mert azon segít Isten, aki lesüti a szemét. ^{22,30}Még azt is megmenti, aki nem ártatlan, mert ha tiszta lesz a kezed, megmenekülsz.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A Jób könyvével foglalkozó legmodernebb szakmai anyagok¹ ezt a fejezetet a prólógus utáni második nagyobb egységben, a Jób barátaival folytatott dialóguson belül (3–31. fejezet), a dialógusok harmadik ciklusába sorolják (22–31. fejezet). Ezt a ciklust Elifáz kezdi (22. fejezet), aki jól felépített beszédében arra törekszik, hogy mondanivalója csúcspontján Jóbot megterésre szólítsa fel.

1. Először azt bizonygatja, hogy Jób büntetését saját bűne idézte elő (1–11. vers). Amint a 4–5. és a 15. fejezetben, úgy itt, harmadik megszólalásában is ciklust kezd Elifáz. Nem sok újat tud mondani, kérdéseivel mégis arra a tényre irányítja Jób figyelmét, hogy ő sem létezik bűn nélkül, sőt maga felelős sorsáért. Elifáz meggyőződése, hogy éppen Jób állapota bizonyítja az ő bűnös voltát. Elifáz Jób magatartásából következtet erre, aki nem akarja megvallani bűnét és számára pont ez a jelenség mutatja a helyzet komolyságát, s ezért kell Jóbnak sürgősen önvizsgálatot tartania. Elifáz nem tudja Jób bűneit bizonyítani, mégsem riad vissza attól, hogy azokat felsorolja.

¹ PAUL, M. J. – VAN DEN BRINK, G. – BETTE, J. C. (ed.): *Bijbelcommentaar Ezra, Nehemia, Ester, Job* (Studiebijbel Oude Testament – Deel 6), Veenendaal, Centrum voor Bijbelonderzoek, 2009.

2. A második egységben mutat rá Elifáz arra, hogy Isten mindenható és igazságos. Ebből következően bünteti meg azt, aki istentelen módon él (12–20. vers). Elifáz szavaival ebben a szakaszban megpróbál mindent megtenni azért, hogy Jób lássa a kapcsolatot saját nyomorúsága és bűnös állapota között. Magyarázata logikus: Istennek, aki a csillagok alkotója, magasabb helyet kell elfoglalnia teremtményeinél, ezért láthat mindent. Jób nem bízhat abban, hogy valami rejtve lenne Isten előtt, hiszen Őt semmi nem korlátozza. Milyen fondorlatos Elifáz? Elifáz saját, bűnösökkel kapcsolatban mondott szavait vonatkoztatja Jóbra. Jób csak azt mondta, hogy a bűnös a maga életéből kiiktatta Isten ítéletét (21,1–16), de ő ezt magáról soha nem állította. Ő számolt Isten hatalmával. Elifáz Jób, bűnösöket leleplező szavait idézi, őt magát sorolva a bűnösök közé, de ők voltak azok, akik nem látták hasznát Isten tiszteletének, annak ellenére, hogy Ő gondoskodott jólétükről. A szakasz vége előkészíti a megtérésre való felhívást: mégis győz az igazság, s ezt az igazak meg is látják, ezért van értelme Isten útján járniuk. Ezt a rendet a bűnös pusztulása erősíti meg.

3. Elifáz érvelésének lényege, hogy Jób térjen meg. Ezt fogalmazza meg a fejezet utolsó egységében, s teszi ezt azért, mert helyre akarja állítani Isten és Jób kapcsolatát (21–30. vers). Elifáz az elmondottak alapján azt a látszatot kelti, hogy igazán aggódik Jóbért és érdeklí sorsa, de akármilyen módon igyekezett is ezt bizonyítani, álláspontját semmiben nem próbálta meg Jóbéhoz közelíteni. Barátként tünteti fel magát, de valójában egyáltalán nem figyel arra, hogy Jób mit is akar mondani. A megtérés lehetőségét azért Jób vélt bűnei ellenére is nyitva hagyja számára. Ahhoz azonban, hogy Jób Istennel való kapcsolata helyreálljon, életében Elifáz szerint értékváltásra van szükség. Akkor lesz Isten az ő aranya, ha saját értékeit elveti, s nem gazdagságára épít, hanem Istenben bíz, aki sikeressé teszi életét. Elifáz nem mondja ki, de Jóbót gögösnek tartja és ebből eredezteti nyomorúságos állapotát, amelyből csak Isten előtti megalázkodása jelenthet kivezető utat.

Az egész fejezet legnehezebben érthető verse az utolsó. A nehézséget sokan a szöveg javításával oldják meg. A vers eredeti értelme prófétai hangvételű: azok, akik nem ártatlanok, Jób tiszta kezei által tartatnak meg. Ezt az értelmezést erősíti meg a könyv vége, ahol Jób közbenjárása szerez barátainak szabadulást (42,7–9). Jakab is ilyen összefüggésben beszél az igaz ember produktív könyörgéséről (5,16). Ez az értelmezés sokak számára² azért nem illik ide, mert Elifáz meg volt győződve arról, hogy Jób bűnös és így nem számolhatott Jób kezeinek tisztaságával. A szöveg javítása azt eredményezi, hogy Elifáz önmagát ismétli: Isten az ártatlant menti meg, a bűnöst pedig megbünteti. Ezt a felfogást képviseli a LXX,³ a אֲרָטָה -ból elhagyja az אֲ -t. Így lesz a „nem ártatlan”-ból „ártatlan”. Ugyanezt éri el IBN ESRA azzal, hogy az אֲ -t „sziget”-nek fordítja és az „ártatlan sziget”-éről beszél, vagy rabbi PARCHON, aki az אֲ(helyett ta, - et, REISKE pedig אֲ -t olvas. Ezekben az értelmezésekben is Isten „az ártatlan embert” menti meg. Az értelmezések Elifáz mechanikus igazság felfogását igazolják és korlátozzák Isten hatalmát, szabadságát.

² DE WILDE, A. : *Das Buch Hiob* (Oudtestamentische studiën – Deel 22), Leiden, Brill 1981, 238–239.

³ PIETERSMA, A. – WRIGHT, B. G. (ed.) : *A new English translation of the Septuagint*, New York, Oxford University Press, 2007, 684.

Prédikációvázlat

„...a Mindenható lesz az aranyad...”
(Jób 22, 25a)

Minden korban minden embernek megvannak a maga értékei. De létezik-e valamilyen értékmérő. Ami eldönti, hogy mi számít értéknek és mi a szemét. Nyilván Jób barátai is gondolkodtak ilyen dolgokon és voltak szempontjai Elifáznak is. De milyen tanulságai vannak gondolkodásának, történetének?

1. Milyen jó, hogy vannak érzékszerveink, amelyeket használhatunk. Elifáz is használta a szemét, láthatta azokat a csapdákat, melyekbe belesétálhat az ember. Az értelmét is használta, gondolkodott. Látja Jób életének csapdáit, amelyek megfogták. Fel tudja sorolni azt is, hogy mi minden vezethetett ide Jób életében. Konkrét dolgokat tudott arról, hogy miben mutatkozott meg az ő értékrendje, aminek más látta kárát. Ezt bizonyították számára az özvegyek, árvák, szomszédok, éhezők. Azt látta Elifáz, hogy hova vezet a rossz értékrend és tanácsot is tudott adni arra nézve, hogy Jóbnak mit kellene átrendeznie az életében. Szerinte Jób Istent cserélte fel mással és neki ezen kellene változtatnia. Csak éppen azt nem vette észre, hogy ő maga milyen vak. Mindent tud és lát, csak az igazságot nem. Van arról elképzelése, csak abból semmit nem tud félretenni ahhoz, hogy Isten igazsága kibontakozzon számára. Ezzel a gondolkodásával süketé válik Jób szavainak meghallására és vakká arra, hogy szenvedésének összefüggéseit lássa. Ezzel a magatartásával nem könnyíti Jób keresztyét, hanem nehezíti. – Ma tele van az egyház olyan mindent tudó és látó emberekkel, akik mások életéről mindent tudnak. Tanácsot is tudnak adni arra nézve, hogy kinek miben gyökereznek a problémái és azokat mi oldaná meg. Csak azt nem látjuk, hogy bennünket milyen csapdák fogtak meg azért, mert görcsösen ragaszkodunk „aranyainkhoz”, s közben mások terhei növekszenek, mert az önzetlen szeretetről nem tudunk semmit, mert valójában nem ismerjük annak forrását, s nem azon munkálkodunk ami „megmarad”.

2. A csillagokat is látja Elifáz. Összefüggést is tud ehhez a látáshoz: Isten a csillagok alkotója, ezért mindenek fölötti magasságból mindent átlát. Nem rejtőzhet előle senki és mindenek feletti hatalma diadalra viszi az igazságot. Jóbót tudja figyelmeztetni arra, hogy az ő aranya nem értékálló és mindene elpusztul, ami nem Istentől való, mert a Vele való kapcsolatban marad meg az élet. – Sokat tanulhatunk Elifáztól. Mert hiába látjuk a világot, az nem visz közelebb bennünket annak alkotójához. Ahol Istent nem látja elég nagyra az ember, ott ezt cselekedetei is tükrözik. Rejtegetnivalóink közben megnyugszunk, hogy a dolgoknak nincs következménye. Máskor meg azt hisszük, hogy Isten távol van ettől a világtól és minden nélküle történik. Ahol Ő lesz az emberi élet aranya, értéke, mércéje, ott ennek következményeit tükrözi az élet, az emberi kapcsolatok minden vonatkozásában is.

3. Az érték viszonyítás kérdése. Hiába érték az ember, ha a munka területén értékét veszti. És mennyi mindennel van így. A munkás hiába érték, mint ember, sokszor maga sem védi magát, mert akkor kevesebbet termel, kevesebb a pénze. Elméletben hiába érték valami, a pillanatnyi haszonhoz viszonyítva értéktelenebbé válik. Az egészség is. Amikor odavész és orvosra költjük jövedelmünk jó részét, már hiába az értékrend helyreállása, késő. A nem becsült érték megbosszulja magát. Isten értékálló arany, nem inflálódik. Egy olyan világban, amelyben nem mind arany, ami fénylik, hozzá érdemes igazodni. Ő annak is szabadítást kínál, aki nem ártatlan, hanem bűnös. Segítségét nem tagadja meg. Az „arany szabály” azok életében érvényesül, akiknek a Mindenható az aranya (Mt 7,12), s ez csak ott lehetséges, ahol a szív őrzi a kincset (Mt 6,21). Elifáz ezt az utat ajánlotta Jóbnak, de maga nem ezt az utat járta. És mi?